

Bijzondere reizigers spoorboekje

Bijzondere reizigers in de hoofdrol

Voor een kleine groep mensen in onze samenleving is het niet vanzelfsprekend om te participeren. Zij zonderen zich af, zijn verslaafd, hebben een ernstige beperking, veroorzaken overlast, zijn plegger en/of slachtoffer van geweld, en/of komen in aanraking met politie en justitie. Het gaat over de groep in de leeftijd van -9 maanden tot 100 jaar. Het zijn bijzondere reizigers die het spoor bijster raken.

In dit Spoorboekje hebben deze bijzondere reizigers de hoofdrol. Met elkaar vormen zij de groep van 3-5% burgers die specifieke voorzieningen nodig hebben om enigszins stabiel te kunnen leven en hun omgeving of zichzelf niet tot last te zijn.

Zij mogen niet op een zijspoor komen door de complexiteit van hun levensstijl en problematiek. Deze burgers nodigen ons als overheid en maatschappelijke partners uit om in praktijk te brengen wat we als samenleving belangrijk vinden: iedereen moet, naar vermogen, mee kunnen doen.

Het is de verantwoordelijkheid van gemeenten en maatschappelijke partners in de ketens van wonen, welzijn, arbeidsparticipatie, zorg en veiligheid om bijzondere reizigers bij te staan op routes naar bestemmingen die voor hen zelf en de samenleving haalbaar zijn en gewenst.

De gemeente Venlo neemt hiertoe graag het initiatief.
Als centrumgemeente heeft Venlo
een bijzondere verantwoordelijkheid.

Dit Spoorboekje is bedoeld voor maatschappelijke partners die werken met en voor cliënten met meervoudige problemen. We gaan uit van een aanpak die aansluit op wat lokaal voorhanden is en waarvoor op een aantal terreinen regionale afspraken nodig zijn. Daarmee krijgt de herijking van het regionaal kompas verder vorm en vindt er aansluiting plaats op de ontwikkelingen binnen de justitieketen, de veiligheidshuizen en de decentralisatie-opgaven in het sociaal domein. Het gaat in de eerste plaats om de verbinding van processen en expertise met de bijzondere reiziger in de hoofdrol.

Voortbouwen op de nieuwe uitvoeringspraktijk

Dit Spoorboekje gaat over de nieuwe maatschappelijke uitvoeringspraktijk die we met elkaar voor ogen hebben in de regio Noord- en Midden-Limburg. Zelfredzaamheid en participatie van bewoners zijn daarin de kern. In het Spoorboekje wordt een beeld geschetst van de **doorgaande route** van bijzondere reizigers, die aanspraak doen op specifieke voorzieningen. Zij mogen er geen hinder van hebben dat verantwoordelijkheden zijn belegd op het niveau van buurt, wijk, stad, of regio, dat hun reis wordt bekostigd door verschillende financiers en dat deskundigheid wordt geleverd door verschillende organisaties.

De **reismetaphor** introduceert een nieuwe gezamenlijke taal. Door ingesleten begrippen los te laten, die in iedere keten weer net een andere lading hebben (zoals intake, regie, integraal plan, indicatie, specialist en generalist), ontstaat ruimte om de nieuwe samenwerkingspraktijk helder te omschrijven. De uitdaging wordt om met elkaar simpel, slim en samenhangend te werk te gaan. Daarbij staat de cliënt centraal. Want ook kwetsbare mensen bepalen zo veel mogelijk zelf hun eigen levensroute.

Totstandkoming van het Spoorboekje

Fundament

Het fundament voor het Spoorboekje is gelegd op 5 februari. Toen bogen zo'n 75 professionals, gemeenten en vertegenwoordigers van cliëntenraden uit het brede maatschappelijke domein zich over de routes die bijzondere reizigers **NU** volgen. Dit gebeurde aan de hand van acht verschillende typen reizigers. De huidige uitvoeringspraktijk stond centraal, maar er werd al wel een rode draad zichtbaar van belangrijkste knelpunten, gekoppeld aan oplossingsrichtingen.

Driedaagse

Tijdens de driedaagse gespreksarrangement op 11, 12 en 13 februari werd de focus gericht op het **STRAKS**, de gewenste uitvoeringspraktijk vanaf januari 2015. Op 11 en 12 februari werden in Roermond en Venlo 12 gesprekken gevoerd met in totaal zo'n 150 professionals, gemeenten en vertegenwoordigers van cliëntenraden uit met name de wereld van welzijn, zorg en veiligheid. De gesprekken werden begeleid door een team vrijwilligers, dat vooraf werd getraind om in korte tijd een zinvolle discussie te voeren, leidend tot concreet resultaat. Op 13 februari werd een extra bijeenkomst ingelast om met vertegenwoordigers van cliënten te brainstormen over het toekomstige profiel van de professional. Diezelfde dag werd de oogst gedeeld met vertegenwoordigers van gemeenten.

Groenlichtsessie

Tijdens de Groenlichtsessie op 27 februari zijn deze bouwstenen voorgelegd aan zo'n 50 bestuurders, managers en vertegenwoordigers van cliëntenorganisaties. Het verhaal van het Spoorboekje werd gepresenteerd en besproken. Tijdens deze sessie werd het sein op groen gezet voor de agenda voor de komende maanden om de toekomstige samenwerking verder vorm te geven.

Bijzondere reizigers in beeld

Om de discussie concreet te voeren, zijn de routes van acht reizigersprofielen in beeld gebracht en besproken. Deze profielen zijn geen vaststaand gegeven. Het gaat over kenmerken van bijzondere reizigers die in verschillende variaties kunnen voorkomen. Deze kenmerken zijn aan de hand van de volgende profielen in beeld gebracht.

jongeren die (dreigend) dakloos zijn

FEITEN EN CIJFERS: Aantal dakloze jongeren 2013 in regio Noord- en Midden-Limburg | Crisisopvang 30 jongeren individueel geplaatst, max. verblijfsduur 3 maanden | 25 kinderen geplaatst als onderdeel van dakloos gezin, maximale verblijfsduur 3 maanden | 8 jongeren in 24 uurvoorziening maatschappelijke opvang Moveoo | Roerzicht, 10 plekken WMO, 11 plekken AWBZ, waarvan 4 specifiek voor LVB problematiek | Gemiddelde verblijfsduur WMO cliënten in Roerzicht is 162 dagen. | Bronnen: Monitor CMA en Zet een Stap onderzoek ism met Roerzicht **REIZIGERSPROFIEL MET KENMERKEN: Wonen:** Huurachterstand van minimaal 3 maanden bij woningcorporatie of huurachterstand bij particuliere verhuurder | Is eigenlijk dakloos maar "logeert" bij vrienden en/of familie, wisselt vaak van logeeradres (residentieel dakloos) | Verblijft in een voorziening voor maatschappelijke opvang **Daginvulling:** Er is geen sprake van gestructureerde daginvulling in de vorm van werk en/of opleiding **Financiën:** Schulden: huur, ziektekostenverzekering en telefoon | Geen regulier inkomen **Welzijn / netwerk:** Vaak sprake van heel beperkt netwerk dat bestaat uit jongeren in dezelfde situatie | Maken geen positief onderdeel uit van wijk of buurt | Veroorzaken overlast **Zorg:** Verslavingszorg | Ambulante begeleiding, gericht op opleiding en/of werk | Psychische zorg, gericht op LVB en/of gedragsstoornis

jongeren met lichamelijke en/of psychische beperkingen

FEITEN EN CIJFERS: Er kan sprake zijn van aangeboren of niet-aangeboren beperkingen | WAJONG: +- 2% van de potentiële beroepsbevolking (afgelopen jaren stijgende lijn) (Bron: UUV) | WAJONG Venlo 2012: 1.217 (Bron: UUV) | UNI Venlo: > 50% van de jongeren met beperkingen (caseload +- 400) (Bron: jongerencoaches Werkplein Venlo) | Leeftijd tot 23 of 27 jaar **REIZIGERSPROFIEL MET KENMERKEN: Wonen:** Zelfstandig wonen (met woningaanpassing) | Zelfstandig met ambulante begeleiding | Begeleid wonen **Daginvulling:** Werk en/of opleiding is mogelijk (met beperkingen is het moeilijker om werk te krijgen / behouden) | Maatschappelijke participatie is mogelijk **Financiën:** Vaker afhankelijk van uitkering (WAJONG, ZW, WWB) | Bij begeleid wonen is strak budgetbeheer noodzakelijk | Verhoogde kans op schulden bij psychische beperkingen **Welzijn / netwerk:** Klein, sociaal netwerk **Zorg:** Lichamelijke en/of psychische zorg

jongeren (tot 23 jaar) met een strafblad

FEITEN EN CIJFERS: Aantal jongeren gedagvaard: 77 (<16 jaar) en 561 (16 tot 23 jaar) 1850 (=>23 jaar) | Overige afdoeningen: 200 (<16 jaar) en 588 (16-23 jaar) en 1788 (=<23 jaar). | Top X: (verhoogde kans op recidive) | Adolescenten (18-23: 110 voor N-Limburg; 287 voor heel Limburg); | Minderjarigen (-18: 24 voor N-Limburg; 47 voor heel Limburg) | Aantal Strafonderzoeken Raad voor de Kinderbescherming: 473 (2012) | Instroom Jeugdreclassering 164 (2012) | Aantal Algemeen Meldpunt Kindermishandeling: 316 (2012) | Aantal HALT afdoeningen: 1800 | Bronnen: Openbaar Ministerie – Trends en ontwikkelingen jeugdzorgbeleid in Limburg, 2e rapportage op basis van de Limburgse jeugdmonitor (provincie Limburg, 2013) **REIZIGERSPROFIEL MET KENMERKEN: Wonen:** Wonen niet altijd bij ouders | Geen mogelijkheden voor zelfstandig wonen (financiën en/of hulpverleningsmoe) **Daginvulling:** Tot het 18de levensjaar wordt over het algemeen onderwijs gevolgd | Na de basisschool vaak sprake van speciaal onderwijs | Na 18de problematischer, geen opleiding, geen werk

| Inkomen door criminele activiteiten **Financiën:** Financiën altijd een issue | Ouders afhankelijk van uitkering, bijstand of UWV | Ouders in schuldsanering | Jongere zelf in Wajong | Inkomsten verwerven door criminele activiteiten | wanbetaler Zorgverzekering **Welzijn:** Op vrijetijdsbesteding vaak uitval | Wegens gedragsproblemen onhoudbaar in teamsport | Geen zicht op gedrag "buiten schooltijd" | Opvoedproblemen in gezin **Zorg:** Zorgleerlingen/speciaal onderwijs | First offenders niet in hulpverleningstraject | Meer- of veelplegers zitten wel vaker in zorgtraject vanwege JR (gedwongen hulpverlening) | Gedwongen kader | **Veiligheid:** Recidivegevaar | Hulpverleningsmoe | Tot 12 jaar civielrechtelijke straffen

Door leeftijdsgrenzen te stellen, hapert, of stokt de route van bijzondere jonge reizigers. Voor jongeren tussen 18 en 23 jaar is er slechts een beperkt aanbod. Zodra een jongere 18 wordt, vervalt in veel gevallen de toegang tot begeleiding en toezicht zoals in de Jeugdwet is opgenomen.

slachtoffers en plegers van huiselijk geweld

FEITEN EN CIJFERS: Landelijk: Slachtoffers: 60% vrouw, 40% man | Daders: 83% man, 17% vrouw | 56% geweld tussen (ex)partners | 20% geweld door ouders | 13% geweld door broer | 9% geweld door zus (Bron Movisie) **N-M Limburg 2012:** Unieke cliënten SHG: 512 | Meldingen in briefing SHG: 2866 | Adviezen AMK: 242 | Consulten AMK: 360 | Onderzoeken AMK: 307 | (Bron SHG en AMK) **REIZIGERSPROFIEL MET KENMERKEN Wonen:** Zelfstandig wonen | Vrouwenopvang | Daderopvang | Slapen bij vrienden, familie, kennissen | crisisopvang **Daginvulling:** Werkend of onderwijsvolgend | huisvrouw/ geen werk | Maatschappelijke participatie mogelijk | Geen maatschappelijke participatie / isolement **Financiën:** Inkomen/Uitkering/ afhankelijk van inkomen partner | (geen) Schulden | Verhoogde kans op schulden **Welzijn/netwerk:** Klein sociaal netwerk **Zorg:** Zorg mijndend tot escalatie | Lichamelijke en/of psychische zorg nodig **Veiligheid:** Bij escalatie geweld overlast in directe omgeving | Veiligheid slachtoffers in gevaar | Slachtoffers leven continu in onveilige omgeving

Het blijkt dat plegers van huiselijk geweld ook vaak slachtoffer zijn geweest van huiselijk geweld. Jongeren die kampen met schooluitval of ontwrichtend gedrag vertonen, komen vaak uit een instabiel gezin waar geweld plaatsvindt. Hoe doorbreek je deze overdracht op de volgende generatie?

echtparen met een licht verstandelijke beperking

FEITEN EN CIJFERS: Gedetineerden LVB ca. 80 in Venlo; NM - Limburg samen ca. 400. (220 + 180) (Bron: Continuïteit forensische Zorg REBEL-groep, 2014) | Netto kosten woning-uitzetting (€ 5.000 – 10.000) Bron: www.Woonbond.nl | Cijfers aantal cliënten MEE naar beperking: 47% verstandelijke beperking, 20% lichamelijke beperking, 2% zintuiglijke beperking, 14% beperking in autistisch spectrum, 5% psychische beperking, 12% nog niet gediagnosticeerd. Leeftijdsoopbouw cliënten MEE: 0-4 7%, 5-12 16%, 13-17 13%, 18-23 19%, 24 en ouder 45% | Er zijn in NL ongeveer 1,1 miljoen mensen met een IQ tussen de 70 en 80; bij een bovengrens van IQ = 85 dan is sprake van ca 2,2 miljoen mensen. Een onbekend deel heeft bijkomende problemen. Hun aantal wordt geschat op enkele honderduizenden. (SCP 2010, steeds meer verstandelijk gehandicapten, Ras et al). **REIZIGERSPROFIEL MET KENMERKEN: Wonen:** huurwoningen in achterstandswijken | dreigende huisuitzetting **Daginvulling:** IQ laag (< 85) | geen werk geen inkomen | geen startkwalificatie | Werken naar Vermogen | weinig structuur | sociale werkvoorziening is hoogste goed | groep 80 – 95 heeft nog bijzondere aandacht nodig **Financiën:** schulden | leven van uitkering **Welzijn:** individueel ingesteld | beperkt sociaal netwerk | geen langdurige relaties | (langdurig) behoefte aan ondersteuning/begeleiding | streetwise | gedragsstoornis | ouders zitten in vergelijkbare situatie | problematiek is generatie overstijgend | functioneert niet naar kalenderleeftijd | verbaal beperkt in de mogelijkheden **Zorg:** zorg mijndend | psychiatrisch | middelenafhankelijkheid | vaak geen hulp gehad (instanties) **Veiligheid:** criminele achtergrond | gevaar voor zichzelf en voor anderen (niet kunnen inschatten van oorzaak - gevolg relaties) | agressie naar anderen | onvoorspelbaar agressief gedrag

Deze reizigers vormen een relatief grote groep die onvoldoende wordt onderkend en herkend. Doordat de IQ-grens is gewijzigd, zijn er meer mensen die net niet in aanmerking komen voor bepaalde regelingen.

zorgwekkende zorgmijders

FEITEN EN CIJFERS: Ongeveer 1% van alle inwoners heeft direct en acuut ondersteuning

en bemoeienis nodig, de zgn er-op-af aanpak | In 2012 hadden we 489 (306 m, 183 v) nieuwe aanmeldingen van zorgwekkende zorgmijders in Noord Limburg (bron vaststelling subsidie Vincent van Gogh Instituut) en 425 (261 m, 164 v) nieuwe aanmeldingen in Midden Limburg (bron vaststelling subsidie Riagg Zuid) | Gedetineerden LVB ca. 80 in Venlo; NM - Limburg samen ca. 400. (220 + 180) | Netto kosten woninguitzetting (€ 7.500) | In 2012 zijn 471 unieke personen geplaatst in nachtopvang en de crisisopvang, waarvan 16 gezinnen. | In het zelfregiecentrum komen regelmatig 60 – 80 unieke klanten (Zelfregiecentrum) | In Venlo hebben we de afgelopen periode 30 cassussen van verzamelaars en 30 vervuilers opgepakt in zorgnetwerken **REIZIGERSPROFIEL MET KENMERKEN: Wonen:** Voornamelijk huurwoningen | gordijnen dicht | niet open doen bij aanbellen | vervuiling | notoire verzamelaars **Daginvulling:** beperkte dagbesteding | negatieve dagbesteding / criminele activiteiten **Financiën:** Inkomen op minimum niveau / uitkering | huurachterstand | schulden **Welzijn:** zeer beperkte relaties met gezinsleden en familieleden | beperkte mobiliteit | vaak alleenstaand / partner verloren | eenzaamheid | afgedragen kleding **Zorg:** verslaving | verwaarlozing | geen aandacht voor het eigen lichaam | blijven doorlopen met beginnende ziekten | (langdurige) begeleiding en zorg **Veiligheid:** overlast door stank, ongedierte, vervuiling | verzamelaar buitencategorie | brandveiligheid | uitspattingen (niet controleerbare handelingen bij nacht en ontij)

Deze reizigers zijn vaak het spoor al bijster voordat zij in beeld komen. In veel gevallen is er weinig vertrouwen in het huidige zorgaanbod, of is dit aanbod niet (meer) passend. Sommigen zijn in een eerder stadium afgehaakt in het diffuse proces rondom het zorgaanbod, of vragen uit schaamte niet om hulp.

adres/thuislozen

FEITEN EN CIJFERS: Landelijk: Feitelijk daklozen: (2010) 9.700 (2011) 9.000 (2012) 7.900 | Residentieel daklozen: (2010) 7.900 (2011) 8.100 (2012) 8.300 **Regio NML:** Feitelijk daklozen: (2011) 458 (2012) 501 | Residentieel daklozen: (2011) 138 (2012) 166 | Potentieel of dreigend daklozen: (2012) 30 (schatting) | Gezinnen met kinderen (2010) 17 (2012) 18 Bron Monitor Stedelijk Kompas 2012 | Grootte van de groep: 43 personen | Geslacht: 7 vrouwen en 36 mannen | Leeftijd: gemiddeld 45 jaar. Jongsten zijn 23 jaar (2x) oudste is 56 jaar. | Inkomsten: 30 personen uitkering: 20 personen WWB uitkering, 10 personen WAO of WAJONG-uitkering. 13 personen geen uitkering. | Herkomst: 60% uit de regio NML, 21% uit rest van NL, 19% uit buitenland | Verslaving: alcohol 23%, harddrugs 5%, alcohol en harddrugs 53%, onbekend 19% | Dagbesteding: 1 persoon Bron Laeve op straat, Ôs (a-)sociaal kapitaal? Overlast van zwervers en verslaafden in de gemeente Venlo (2012)

Er is veel te winnen aan de voorkant: preventie en vroegsignalering en doorpakken naar een reisbegeleider.

ex-gedetineerden

FEITEN EN CIJFERS: Volwassenen: +/- 600 Noord-en Midden-Limburg, waarvan 15% vrouw en 85% man | 70% recidiveert binnen 7 jaar, waarvan het merendeel binnen 72 uur. | Meer dan 50% van de volwassen gedetineerden verblijft korter dan 4 maanden in detentie | De meeste volwassen gedetineerden hebben problemen op meerdere leefgebieden. +/- 73% heeft schulden, 29% heeft al voor detentie contact met een zorginstelling (m.n. verslaving en psychiatrische zorg). Wel heeft 61,7% inkomen na detentie en bijna alle gedetineerden beschikken over een geldig identiteitsbewijs. | Het aantal gedetineerden met LVB problematiek is +/- 20% | Het merendeel heeft voor detentie een huurwoning of woont bij familie. Na detentie komen steeds meer gedetineerden in de opvang terecht of logeren bij familie | TBS: +/- 2000 TBS-ers in Nederland, merendeel is man, gemiddelde leeftijd is 35 jaar, 90% is Nederlands. | 90 000 verlofbewegingen per jaar (landelijk) | Bronnen: Strafrechtelijk uitstroom nederland 1e helft 2012 | Factsheet TBS- Roooyse Wissel | Veiligheidshuizen Noord-Limburg en Midden-Limburg | Notitie nazorg | Samenwerkingsmodel nazorg volwassen (ex-) gedetineerde burgers- actualisatie 2011 | WODC monitor: derde meting monitor nazorg ex-gedetineerden (2012) **REIZIGERSPROFIEL MET KENMERKEN: Wonen:** geen directe toegang tot huisvesting, -huurwoningen **Werk:** onvoldoende perspectief op werk ivm strafblad, geen startkwalificatie **Financiën:** schulden, geen inkomsten, huurachterstand **Zorg:** geen zorgverzekering, medicatie ivm psychische en lichamelijke gezondheid, kinderen die achterblijven, identiteitspapieren **Veiligheid:** recidivegevaar bij specifieke groep mensen- veelplegers, LVB/ maatschappelijke onrust bij zeden, TBS **Er is geen vanzelfsprekende doorlopende route tussen de periode in en na detentie; ex-gedetineerden vallen nog te vaak in een gat.**

Bijzondere reizigers spoorboekje

De route van bijzondere reizigers* individuele route – veiligheid voorop

Wat hebben deze bijzondere reizigers nodig?

Hoe kunnen professionals SAMEN de ondersteuning en veiligheid hun netwerk en vrijwilligers?

* Bijzondere reiziger

Centraal staat de reiziger (de cliënt) met langdurige problemen op verschillende leefgebieden (sociaaleconomisch en psychosociaal). Deze reiziger staat voor een kleine groep mensen in de samenleving (3–5%) voor wie het niet vanzelfsprekend is om te participeren. Zij zonderen zich af, zijn verslaafd, hebben een ernstige beperking, veroorzaken overlast, zijn slachtoffer of pleger van geweld, of komen in aanraking met politie en justitie. Ze raken soms het spoor bijster. De leeftijd kan variëren van -9 maanden tot 100+. Deze reiziger heeft individuele zorg nodig, maar zal deze niet vanzelfsprekend aanvaarden. De reis zal met horten en stoten verlopen met tussenstops. Soms zal de reis worden afgebroken en een stukje worden teruggereisd. Iedere reis is maatwerk. Lokaal en regionaal wordt het profiel van bijzondere reizigers (h)erkend. De reiziger bepaalt zelf zoveel mogelijk de route en het reistempo.

Signaleerders

huisarts

woningcorporatie

politie

verloskundige

consultatiebureau

school

(sport)vereniging

...

Centrale
toegangspoort
(1^e spoor)
wijkteam

wonen

welzijn/netwerk

daginvulling

zorg

financiën

veiligheid

(2^e spoor) reisbureau

Reisvoorbereiding

Bijzondere reizigers leggen doorgaans een zoektocht af voordat zij op een spoor komen van hulp en zorg. Als de veiligheid aan de orde is, worden zij gedwongen op een spoor gezet. Als dat niet zo is zijn het meestal anderen die reizigers stimuleren aan de bel te trekken, of zelf signalen doorspelen aan het lokale wijkteam (1^e spoor) of het regionale reisbureau (2^e spoor). Lokaal worden partners gefaciliteerd om signalen te herkennen en te melden. De drempel wordt zo laag mogelijk gemaakt. Door vroeg-signalering kan de zorgvraag worden teruggedrongen.

Reisbureau

Het reisbureau is de laagdrempelige, onafhankelijke toegangspoort voor bijzondere reizigers; 24 uur per dag, 7 dagen in de week bereikbaar. Het reisbureau heeft meerdere filialen in Noord- en Midden-Limburg met een front- en backoffice. Taak van het reisbureau is om ervoor te zorgen dat bijzondere reizigers een doorlopende reis kunnen maken, gebruik makend van lokale en regionale voorzieningen. Afhankelijk van wat een reiziger nodig heeft, kan het reisbureau collega's adviseren en/of zelf deskundigheid inroepen (op- en afschalen). Bij het reisbureau komt alle informatie over bijzondere reizigers bij elkaar. Van hieruit wordt het reisgesprek georganiseerd, het reisplan ontwikkeld, het reisbudget vastgesteld, een reisbegeleider aangesteld, de verkeersleider toegewezen en de voortgang van de reis bewaakt. Snelheid is een belangrijk kenmerk van het reisbureau.

Reisgesprek

Het reisgesprek is een gesprek over alle leefgebieden van de bijzondere reiziger. Kansen en mogelijkheden zijn het uitgangspunt. Zo nodig wordt een verbinding gelegd met ZSM – *Zo Snel, Slim, Selectief, Simpel, Samen en Samenlevingsgericht Mogelijk* – een nieuwe werkwijze om veel voorkomende criminaliteit, zoals diefstal en vernieling, snel af te doen. Het gesprek is gebaseerd op het persoonlijke reisdossier van de reiziger. Die heeft inzicht in alle informatie en documentatie. Daarover worden met samenwerkingspartners afspraken gemaakt.

heid slimmer, effectiever organiseren met de reizigers zelf,

Verkeersleider

De verkeersleider ziet erop toe dat de reis inhoudelijk en financieel in samenhang wordt geregeld. Deze spin in het web (coördinator) heeft het overzicht van reizen die verschillende bijzondere reizigers maken. Hij volgt de voortgang en neemt beslissingen als de reis stagneert en bij calamiteiten. Verkeersleiders werken op regionaal niveau en leggen de verbinding met lokale netwerken.

Reisbudget

Aan iedere reis is een reisbudget gekoppeld (outcome-financiering).

Reisblog

De reiziger houdt met de begeleider een reisblog bij om de voortgang van de reis te monitoren en bij te kunnen sturen. Successen tijdens de reis worden gevierd!

Reisplan

Het reisplan is één totaalplan waarin de reisbestemming is omschreven: de stip aan de horizon. Het reisplan is leidend voor het vaststellen van het reisbudget. In het plan staan de afspraken die de reiziger wil maken over het verloop van de reis naar het einddoel: wat is het eerste station waar de reiziger naar toe wil? Het plan is dynamisch. Nieuwe bestemmingen kunnen in beeld komen, planning en routes kunnen veranderen. Het reisplan is gebaseerd op het uitgangspunt 1 gezin, huishouden/ 1 plan/1 regisseur. Het reisplan volgt de reiziger en is eigendom van de reiziger, maar informatie is voor de relevante partijen beschikbaar.

Reisbegeleider

De bijzondere reiziger wordt vergezeld door één reisbegeleider (regisseur) die zo veel als mogelijk in samenspraak met de reiziger wordt geselecteerd. Afhankelijk van het type reis en reiziger kan de reisbegeleider een vrijwilliger of professional zijn, die terug kan vallen op de expertise van het reisbureau. De begeleider is gedurende de hele reis beschikbaar en stimuleert de voortgang.

Reisgenoten

Sommige reizigers zullen alleen willen reizen. Anderen zullen prijs stellen op een reisgenoot (buddy/ maatje), die als vrijwilliger wordt betrokken. De reisbegeleider bespreekt de mogelijkheden.

Reisbestemming

De reis van bijzondere reizigers zal zelden in een rechte lijn verlopen. Onderweg kan worden stilgestaan, rondgekeken, een stukje terug worden gereisd. Sommige reizigers zullen een leven lang met begeleiding reizen.

Van nu naar straks

Er vindt een beweging plaats van een verzorgingsmaatschappij naar een participatiemaatschappij met 2014 als overgangsjaar. Van systeemwereld naar leefwereld; van organisaties naar organiseren; van output-financiering naar outcome-financiering; van afzonderlijke integrale plannen en coördinatoren vanuit de zorg- en veiligheidsketen naar één reisplan met één reisbegeleider voor de bijzondere reizigers die maatwerkvoorzieningen nodig hebben.

NU

De routes zoals die NU lopen, laten zien dat bijzondere reizigers van doen hebben met erg veel loketten en stationnetjes, bemenst door professionals die elk hun eigen intake afnemen, een plan opstellen en een regisseur/coördinator/contactpersoon benoemen op basis van een beschikbaar budget. De benadering van de cliënt vindt vaak plaats vanuit de expertise of methode van één of enkele organisaties. De aanpak wordt vaak 'integraal' genoemd, maar is meestal gericht op de aandachtsgebieden die gekoppeld zijn aan een specifieke geldstroom voor diensten en producten. Aandacht is nodig voor schakelpunten. Grote vraag is wie het totaal overziet: wie voert de regie?

Door de **versnipperde aanpak van de hulpvragen** zijn de reizigers(groepen) niet goed in beeld en is onbekend welke aanpak het meest effectief is. Hierdoor mist het totaaloverzicht waar de bijzondere reiziger mee te maken krijgt en wordt onvoldoende geleerd van elkaar wat wel en niet werkt. Professionals kunnen elkaars expertise onvoldoende benutten, processen uit verschillende ketens sluiten onvoldoende op elkaar aan. Er is onbekendheid bij partners met andere domeinen dan die waarin ze zelf werken. Verantwoordelijkheden zijn versnipperd. Verschillende talen worden gesproken.

De werkvloer constateert dat er veel aan **symptoombestrijding** wordt gedaan. De tijd en rust ontbreken om met de reiziger zelf een reisplan te maken voor een reis die misschien wel altijd duurt en waar de 'professionele' reisbegeleider bij moet blijven door af en toe een stukje mee te reizen. Grote bezuinigingen in **preventie en vroegsignalering** eisen hun tol. Er is een grijs gebied tussen signaleren dat er iets aan de hand is en de hulp die geboden kan worden.

STRAKS

De vele ontwikkelingen in het sociale domein, die gepaard gaan met de decentralisatie van verantwoordelijkheden, dwingt ons om te stroomlijnen. Sociale wijkteams gaan lokaal de spil vormen. Dit zijn de laagdrempelige plekken waar relatief eenvoudige ondersteuningsvragen worden aangepakt en overzicht gehouden kan worden op reizigers en hun reis. Voor complexere vraagstukken zullen sociale wijkteams lokale experts inzetten. Ook kunnen de experts en de sociale wijkteams voor hun vragen gebruik maken van het reisbureau. Het reisbureau is het knooppunt waar kennis en expertise over verschillende leefgebieden (van wonen, dagbesteding, financiën, welzijn, zorg en veiligheid) worden gebundeld voor het reisplan van reizigers met meervoudige problemen. Het reisbureau is dé plek van overzicht en inzicht. Hier zijn alle bijzondere reizigers, de 3-5% groep, in beeld. Het beoogde plan van aanpak zou het reisplan kunnen zijn, dat betrekking heeft op alle leefgebieden, inclusief veiligheid.

Als kernopgave wordt gezien dat trajecten individuele trajecten worden – maatwerktrajecten met maatwerkfinanciering – die de bijzondere reizigers toerusten om zo stabiel en zelfstandig mogelijk te leven, zonder overlast te veroorzaken. De individuele trajecten, het reisplan, worden samengesteld uit een breed palet van vraag en aanbod van ketenpartners waarmee de reis kan worden gestart. Het knooppunt staat continu in verbinding met lokale en (boven) regionale samenwerkingsverbanden.

De Spoorplaat laat zien welke zaken we met elkaar goed gaan regelen voor bijzondere reizigers.

Vaststaande uitgangspunten

Het Spoorboekje doet recht aan nieuwe wetten (Wmo, Jeugdwet en Participatiewet) en geeft verder vorm aan de herijking van het Regionaal Kompas en afspraken binnen de justitieketen.

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Een veilige participerende samenleving. Maatwerk voor diegenen die het nodig hebben.

Participatiewet

Mensen met arbeidsvermogen worden zo veel mogelijk naar regulier werk geleid. Met de inwerkingtreding van de Participatiewet stopt met ingang van 1 januari 2015 de instroom in de WSW.

Jeugdwet

Eenvoudiger en effectiever jeugdstelsel, dat de eigen kracht van de jongere stimuleert en het zorgend en probleemoplossend vermogen van het gezin en de sociale omgeving sterk verbetert.

Wet op Passend Onderwijs (2014)

Ieder kind heeft recht op zo goed mogelijk onderwijs, zodat het zijn talenten optimaal kan ontwikkelen op een manier die past bij zijn capaciteiten. Ook kinderen met een stoornis, ernstige ziekte of een beperking. Deze kinderen kunnen extra ondersteuning en begeleiding krijgen in de vorm van extra leerlingenzorg, in lichte of zware vorm, op een reguliere school of op een school voor speciaal onderwijs. Het regulier onderwijs krijgt voor alle leerlingen een zorgplicht.

Zorgverzekeringswet

Het nieuwe zorgstelsel – en daarmee de Zorgverzekeringswet – heeft tot doel de marktwerking in de zorg te bevorderen. In het nieuwe stelsel krijgen consumenten, zorgaanbieders en zorgverzekeraars meer ruimte om eigen keuzes te maken en hebben ze meer (eigen) verantwoordelijkheid.

Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ)

De AWBZ dekt zware geneeskundige risico's die niet onder de zorgverzekeringen vallen. Het gaat om zorg of hulp die vaak duur en langdurig zijn; medische kosten die vrijwel niemand kan opbrengen. Met de beoogde invoering van de nieuwe Wmo wordt het aanbod van de AWBZ sterk afgeslankt.

Regionaal kompas

Iedereen heeft een dak boven zijn hoofd, iedereen doet mee en iedereen heeft een veilig thuis.

Kwaliteitseisen:

- 1) stabiliseren, voorkomen van verder afglijden,
- 2) zetten van een volgende stap op de participatieladder.

Justitieketen - politie, penitentiare en justitiële jeugdinrichtingen, (jeugd) reclassering, Halt, slachtofferhulp, raad voor de kinderscherming, NIFP, OM

Een context-gedreven werkwijze. De justitieketen zoekt nadrukkelijk de verbinding met de zorgketen en gemeentelijke regisseurs.

Een selectieve inzet van het strafrecht gericht op het voorkomen en bestrijden van criminaliteit en herstel van geleden schade: de justitieketen draagt strafrechtelijk verantwoordelijkheid om gericht op te treden tegen daders.

Recente ontwikkelingen zijn:

- 1) de top X aanpak: het systematisch prioriteren van personen die slachtoffers maken door roofovervallen, gewelddelicten, straatroven en woninginbraken,
- 2) ZSM: een snelle, samenlevingsgerichte afdoening van strafzaken, ook voor jeugd.

Landelijk kader voor de veiligheidshuizen

Het bijdragen aan veiligheid(-sbeleving) als onderdeel van het integrale veiligheidsbeleid: het voorkomen en verminderen van recidive (ernstige overlast, criminaliteit en maatschappelijke uitval) bij complexe problemen, door middel van een combinatie van repressie, bestuurlijke interventie en zorg.

Afspraken over de uitvoeringspraktijk

Het Spoorboekje sluit aan bij gemaakte afspraken over het **schaalniveau** waarop bijzondere reizigers worden ondersteund: het uitgangspunt is 'lokaal tenzij'.

Vraagstukken worden zoveel als mogelijk op het niveau van buurten/wijken/ gemeenten opgelost, tenzij expertise en voorzieningen niet langer toereikend zijn.

Het Spoorboekje sluit ook aan bij de **ondersteuningsaanpak** die wordt gevolgd en de manier waarop taken zijn verdeeld, wordt afgestemd en stokjes overgaan, de **organisatiestructuur**.

Ondersteuningsaanpak

Samenwerkingspartners staan voor:

- een context-gedreven, outreachende aanpak gericht op motivering, individuele hulpverlening en systeemgerichte hulpverlening waarbij de reiziger en zijn omgeving centraal staan
- ZSM, een werkwijze om samen strafzaken snel en zorgvuldig af te doen; dit maakt een direct raadpleegbaar reisplan (met justitieparagraaf) noodzakelijk
- een mensgerichte benadering
- 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur
- 1 totaalplan vanuit alle leefgebieden met specifieke aandacht voor schuldsanering

Deze ondersteuningsaanpak zien we in verschillende organisatiestructuren terug.

Denk hierbij aan:

Zorgnetwerken en lokale initiatieven zoals:

- sociale wijkteams die op buurt/wijkniveau functioneren
- lokale zorgnetwerken, waaronder een zorg- en adviesteam
- Centra voor Jeugd en Gezin (CJG)
- pilot generalisten (Weert en Nederweert)
- Gezinscoaches

Expertise gericht op leefgebieden of specifieke problemen, zoals:

- Scenarioteam zeden
- Centrum Seksueel Geweld (SCG)
- Family Justice Concept (nog in oprichting)
- Werkplein
- Housing first

(sub)regionale samenwerkingsverbanden:

- Veiligheidshuis,
- Steunpunt Huiselijk Geweld/ Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMHK)
- Centraal Meld- en Actiepunt

Specifieke informatievoorzieningen:

- Bestuurlijke Informatievoorziening Justitiabelen (BIJ) terugkeer zedendelinquenten en veroordeelden voor ernstige geweldsdelicten in de gemeente
- Verwijsindex Risicjongeren

Justitienetwerken:

- Zo Snel, Slim, Selectief, Simpel, Samen en Samenlevingsgericht Mogelijk zaken afdoen (ZSM)
- Arrondissementaal Justitieel Beraad (AJB)
- Arrondissementaal Platform Jeugd (APJ)
- Netwerk- en trajectberaden (minderjarigen)

Financieringsstromen:

Gemeenten van Noord- en Midden-Limburg:

- bijdrage Regionaal Kompas en de Veiligheidshuizen Noord-Limburg en Midden-Limburg
- realiseren van lokale producten en diensten

Centrumgemeente Venlo: Regionaal Kompas

(w.o. de vrouwenopvang, maatschappelijke opvang,

verslavingszorg en OGGZ) en Veiligheidshuizen

Zorgkantoor en de zorgverzekeraar

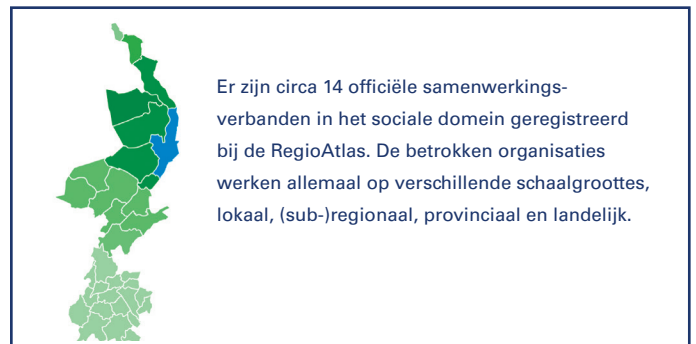
Ministerie van Justitie: middelen ten behoeve van

de strafrechtketen

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid:

o.m. het Werkplein

De **winst voor de bijzondere reizigers** moet zitten in de stevige verbinding die we leggen tussen lokale en regionale knooppunten van informatie en expertise. Daardoor wordt iedere reis een doorlopende reis.

Sein op groen

Met het Spoorboekje staat het sein op groen om bijzondere reizigers te begeleiden volgens het gedachtegoed van nieuwe wetten (Wmo, Jeugdwet en Participatiewet), de doelstellingen van het Regionaal Kompas en afspraken binnen de justitieketen. Het betekent dat ieder zijn verantwoordelijkheid neemt.

- Bijzondere reizigers stippelen hun eigen route uit, tenzij dat niet verantwoord is.
- Maatschappelijke partners stellen zich ten doel om deze bijzondere reizigers in hun kracht te zetten.
- Gemeenten stellen vertrouwen in professionals en faciliteren hen in het bereiken van reizigersdoelen.

Door als gezamenlijke partners vanuit de gedachte van **één maatschappelijke onderneming** te werk te gaan, met het **resultaat voor de samenleving** voor ogen, wordt het vanzelfsprekend om verbindingen te leggen. Meetlat zijn steeds de bijzondere reizigers. Worden zij op het spoor gezet om te reizen? Kunnen zij uitgaan van één reisplan met één reisbegeleider en één reisbudget?

De **verkeersleider** is cruciaal: gemeenten zullen het overzicht moeten houden op alle reizen van bijzondere reizigers om bij te kunnen sturen en zo nodig maatregelen te nemen. Het oog zal gericht zijn op de uitwisseling van informatie en expertise tussen partners. Niet alleen in de zorg- en veiligheidsketen, maar ook in de wereld van wonen, welzijn en werk en inkomen. Daarbij geldt dat gemeenten de **voorwaarden** zullen moeten creëren die het maatschappelijk ondernemerschap mogelijk maken en stimuleren.

Waar zetten we het sein voor op groen?

Het sein gaat op groen voor een stevige verbinding die we leggen tussen lokale en regionale knooppunten van informatie en expertise. Daardoor wordt iedere reis een doorlopende reis met de bijzondere reiziger in de hoofdrol. We werken gezamenlijk aan de uitwerking van de volgende doelen:

Doelgerichte investering in bijzondere reizigers

Het gaat om een kleine groep mensen met zulke ernstige problemen op meerdere leefgebieden, dat zij niet of onvoldoende mee kunnen doen in de samenleving. Zij hebben onvoldoende toegang tot collectieve voorzieningen. Het betekent dat signaleerders belangrijk zijn in hun omgeving, die ervan op aan moeten kunnen dat snel actie wordt ondernomen. Voor deze groep is specialistische kennis niet alleen lokaal te realiseren. Er zijn maatwerkvoorzieningen nodig. Samenwerking met de verschillende ketens is daarbij noodzakelijk.

Eén knooppunt voor bijzondere reizigers

De kernwaarde van het reisbureau is om zonder omhaal te zorgen voor 1 plan met 1 begeleider/ regisseur en 1 budget. Om af te schalen wanneer mogelijk en nodig en op te schalen wanneer noodzakelijk, zonder dat de reiziger de dupe wordt van het niveau waarop zaken worden geregeld.

Kenmerken van het knooppunt zijn:

- laagdrempelige toegang voor burgers, ook digitaal;
- doelgerichte en noodzakelijke informatie-uitwisseling over alle leefgebieden, inclusief veiligheid/justitie;
- advies over casussen voor en door professionals en/of lokale netwerken;
- expertise en specialisme;
- regie op het reisplan zo kort als kan en lang als nodig;
- sturing op ketensamenwerking.

Een totaalbenadering die is gevisualiseerd in de Spoorplaat

Kernelementen in deze benadering zijn:

- de bijzondere reiziger is eigenaar van zijn eigen plan;
- partners delen doelgerichte en noodzakelijke informatie met en over de reiziger;
- er wordt 1 budget gekoppeld aan het plan;
- de samenwerkingsrichting:
 - toewerken naar 1 reisbureau dat 24/7 bereikbaar is;
 - toewerken naar trajectbegeleiding;
 - toewerken naar overall regie, de rol van verkeersleider.

Het sein op groen betekent:

ja tegen de beoogde samenwerking, de methodiek van het Spoorboekje

ja om een vervolgproces in te gaan waarin een nadere uitwerking plaatsvindt van genoemde doelen, incl.:

- financiële kaders
- regionale samenwerking en de verbinding met de lokale verantwoordelijkheden
- afstemming tussen de zorg- en justitieketen

